

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/218,Lato-1944-uroczystosc-w-Starogardzie-Gdanskim.html>
20.03.2026, 18:49

„Lato 1944” – uroczystość w Starogardzie Gdańskim.

12.08.2004

1 sierpnia 2004 r. w Starogardzie Gdańskim odbyły się uroczystości związane z 60-leciem Operacji „Ostra Brama” w Wilnie oraz Powstania Warszawskiego. Zorganizował je Oddział Gdański IPN we współpracy ze Starostą Starogardzkim oraz Parafią św. Wojciecha.

Inicjatywa wyszła od miejscowych środowisk – w Powstaniu Warszawskim, w Batalionie Chrobry II, zginął harcerz ze Starogardu Zygmunt Bączkowski (1921–21 VIII 1944), o którym pamięć jest ciągle żywa na Kociewiu. W czasie wojny, wraz z kolegami, założył konspiracyjną organizację „Jaszczurka”, która m.in. organizowała pomoc dla jeńców alianckich z obozów w Starogardzie. Część „jaszczurkowców” na wiadomość o niemieckim zarządzeniu w sprawie obowiązkowej na Pomorzu Volkslisty i zaciągu młodzieży do Wehrmachtu (1942), przedostała się przez granicę Generalnej Guberni. Bączkowski trafił najpierw do Lasek, potem do Warszawy.

Równie żywe jest w Starogardzie wspomnienie ostatnich żołnierzy wileńskiej AK, ponieważ powiat starogardzki i Bory Tucholskie były terenem koncentracji oraz szczególnie intensywnej działalności – skierowanej przeciwko siłom bezpieczeństwa organizującego się państwa komunistycznego – 5. Wileńskiej Brygady AK mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki” – w okresie od kwietnia do jesieni 1946 r.

Punktualnie o godzinie „W” rozległy się w starogardzkiej świątyni dzwony. Wybitny aktor Jerzy Kiskis odczytał słowa przysięgi Armii Krajowej, obowiązujące od lutego 1942 r. Te same słowa wypowiadali młodzi powstańcy. W starogardzkim kościele powtarzała je młodzież.

W programie literacko-muzycznym, dedykowanym powstańcom warszawskim, którzy zginęli na barykadach stolicy, Jerzy Kiskis, Halina Winiarska i miejscowi recytatorzy przypomnieli wiersze poetów-żołnierzy: K. K. Baczyńskiego, Józefa Szczepańskiego „Ziutka”, Zbigniewa Jasińskiego „Rudego” i innych. Radosław Ciecholewski zaśpiewał balladę „Pierwszy sierpnia dzień krwawy”. Ryszard Szwoch przypomniał postać Zygmunta Bączkowskiego.

OBEP IPN Gdańsk przygotował pokaz zdjęć archiwalnych z Warszawy, z Wilna i innych miejsc w Polsce, gdzie w roku 1944 trwała akcja „Burza”.

Do zgromadzonych przemówił ks. Marian Prusak – żołnierz AK, kapelan powstania w Batalionie „Łukasiński”, po wojnie więzień polityczny. Ks. Prusak zaapelował do młodych, by pamiętali o swych rówieśnikach z roku 1944. Wyraził nadzieję, że już nigdy młodzi Polacy nie będą poddawani takiej próbie jak wówczas.

Po programie odbyła się uroczysta Msza św. koncelebrowana w intencji Polaków poległych w Powstaniu Wileńskim i w Powstaniu Warszawskim oraz tych, którzy oddali swe życie za wolną Polskę w okresie instalowania się władzy komunistycznej w Polsce.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)